

31. maj 2023. godine

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI

Nacrt Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 i Akcionog plana za 2023. godinu

UVOD

U cilju daljeg unaprjeđenja politike regionalnog razvoja, kao jedan od najznačajnijih instrumenata razvojne politike koji se realizuje intervencijom kroz različite (ekonomske) aktivnosti u okviru pojedinih regiona, u okviru Programa rada Vlade za II kvartal 2023. godine definisana je obaveza izrade Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 (SRR 2023-2027) i Akcionog plana za 2023. godinu.

Nacrt SRR 2023-2027 predstavlja temeljni planski dokument politike regionalnog razvoja, kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja, način njihovog postizanja, područja sa razvojnim specifičnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti organa državne uprave i drugih nosilaca aktivnosti regionalnog razvoja, koji su uključeni u sprovođenje SRR.

Nakon što su u prethodnom periodu realizovane aktivnosti na evaluaciji dosadašnje implementacije politike regionalnog razvoja, odnosno na osnovu ključnih nalaza i rezultata aktivnosti implementiranih u okviru Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020, definisani su prioriteti za period koji slijedi. Nakon toga, pripremljen je Nacrt Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, u okviru koje su definisani strateški i operativni ciljevi za naredni petogodišnji period. Paralelno sa ovim procesom, pripremljen je Nacrt Akcionog plana za 2023. godinu u okviru kojeg je sadržan predlog brojnih aktivnosti koje prate realizaciju predložene politike regionalnog razvoja. Međutim, važno je naglasiti da je zbog vrste strateškog dokumenta kao i predloženih aktivnosti, u cilju realizacije definisane vizije i posebno smanjenju razlika na nivou razvijenosti između regiona u zemlji, njihov stvarni uticaj realnije očekivati u dužem roku.

JAVNA RASPRAVA

U skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Službeni list CG“, broj 41/18), Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma dalo je 9. maja 2023. godine na Javnu raspravu Nacrt Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2023-2027. godine sa Akcionim planom za 2023. godinu.

Cilj Javne rasprave je bio da se omogući uključivanje šire javnosti (građani, naučna i stručna javnost, državni organi, strukovna udruženja, politički subjekti, nevladine organizacije, međunarodne organizacije, mediji i sve druge zainteresovane organizacije i zajednice) da se uključe u Javnu raspravu i daju svoj doprinos unaprjeđenju kvaliteta teksta Nacrta Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 i Akcionog plana za 2023. godinu, dostavljanjem primjedbi, predloga i sugestija na Nacrt dokumenata. Javna rasprava, u trajanju od 21 dan od

dana objavljivanja Javnog poziva, zaključena je 30.05.2023. godine i odvijala se u skladu sa predviđenim Programom Javne rasprave.

Javni poziv za učešće u Javnoj raspravi objavljen je na internet stranici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma <https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-nacrt-strategije-regionalnog-razvoja-crne-gore-za-period-2023-2027-godine-sa-akcionim-planom-za-2023-godinu>. Dodatno obavještenje o postupku sprovođenja Javne rasprave objavljeno je 25.05.2023. godine takođe na internet stranici MERT-a <https://www.gov.me/clanak/javna-rasprava-o-nacrtu-strategije-regionalnog-razvoja-crne-gore-2023-2027>.

Primjedbe, predlozi i sugestije dostavljali su se Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, i to Direktoratu za industrijski i regionalni razvoj u pisanoj ili elektronskoj formi.

Takođe, u okviru Javne rasprave, u cilju otvorene diskusije i aktivnog učešća zainteresovane javnosti u procesu analize predmetnog strateškog dokumenta, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma organizovalo je 30. maja 2023. godine Okrugli sto, u prostorijama Stare zgrade Vlade. Najava povodom organizovanja Okruglog stola objavljena je na internet stranici MERT-a <https://www.gov.me/clanak/okrugli-sto-povodom-razmatranja-nacrta-strategije-regionalnog-razvoja-crne-gore-2023-2027-sa-akcionim-planom-za-2023-godinu>, dok je saopštenje nakon održanog Okruglog stola dostupno na sljedećem linku ministarstva <https://www.gov.me/clanak/saopstenje-odrzan-okrugli-sto-povodom-razmatranja-nacrta-strategije-regionalnog-razvoja-crne-gore-za-period-2023-2027-godine>.

Pored predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, na Okruglom stolu su učestvovali predstavnici relevantnih institucija, opština i poslovnih asocijacija.

Na početku Okruglog stola, Državni sekretar u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, **Armend Milla** u svom uvodnom izlaganju posebno je ukazao na značaj nastavka implementacije Strategije regionalnog razvoja i realizaciju aktivnosti koje će doprinijeti daljem smanjenju regionalnih razlika, a koje su evidentne da postoje između sjevera i preostala dva regiona. Iz ovog razloga u narednom periodu dodatna pažnja će biti usmjerena na aktivnosti koje će biti realizovane kroz izmjene i dopune Zakona o regionalnom razvoju kao i uspostavljanje funkcionalnog Partnerskog savjeta na kojem će se detaljno razmatrati ključna pitanja od važnosti za dalji regionalni razvoj Crne Gore.

U nastavku Okruglog stola **dr Nina Vujošević**, angažovani konsultant, u detaljnoj prezentaciji ukazala je na aktivnosti koje su realizovane u prethodnom periodu na pripremi Nacrta Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, analizu trenutnog stanja i definisane uzroke i posljedice postojećih regionalnih razlika, pregled ostvarenja ključnih makroekonomskih indikatora na nivou regiona, i to stope nezaposlenosti, stope rizika od siromaštva, prirodni priraštaj, migracioni saldo unutrašnjih migracija kao i stepen razvijenosti JLS. Takođe, dat je kratak osvrt na viziju koja je definisana u okviru SRR 2023-2027, strateške i operativne ciljeve, ključne indikatore za praćenje implementacije strategije. Istovremeno, prikazan je plan implementacije, monitoringa i evaluacije strateškog dokumenta.

Kako je Generalna direktorica Direktorata za industrijski i regionalni razvoj u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma **mr Renata Milutinović** posebno istakla, očekivanja su da će Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 kroz realizaciju aktivnosti koje su definisane u cilju unaprjeđenja funkcionalnosti JLS, jačanju ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja, kao i poboljšanju infrastrukture i poslovnog ambijenta i razvoj prioritetnih sektora sa potencijalom rasta, u dužem roku doprinijeti ravnomjernijem regionalnom razvoju u Crnoj

Gori. Nacrtom Akcionog plana za 2023. godinu, u narednom periodu planirana su značajna investiciona ulaganja posebno kroz kapitalni budžet i kreditne aranžmane sa razvojnim bankama, ali i drugih sredstava javnog i privatnog sektora, kao i donatorske podrške.

Nakon uvodnih izlaganja, uslijedila je diskusija, kako bi se pružila prilika svim učesnicima da u direktnoj razmjeni mišljenja svojim primjedbama, predlozima i sugestijama, ukažu na određena pitanja koja se obrađuju u predmetnom strateškom dokumentu.

Nenad Vitomirović, Sekretar za ekonomski razvoj u Opštini Herceg Novi, pozitivno je ocijenio pripremljeni materijal uz predlog da je u narednom periodu potrebno dati veći značaj na podregion Boke u kojem je prisutan veliki broj UNESCO zaštićena područja kao i ogromni kapaciteti za nautički i zdravstveni turizam. Zbog navedenog prepoznata je neophodnost posebno za unaprjeđenje postojeće saobraćajne infrastrukture, vodosnadbijevanja (sa aspekta potencijala korišćenja vode iz Bilećkog jezera), dalji razvoj poljoprivrede posebno u oblasti proizvodnje vina i maslinarstva, katastar zemljišta i raspoloživost sa šumskim potencijalom, kao i dati veći akcenat na zaštitu od klimatskih promjena. Istovremeno, predložena je dodatna provjera indikatora koji su definisani u oblasti poljoprivrede, u dijelu smještajnih kapaciteta u turizmu kao i uključivanje plana podrške MMSP na nivou regiona i potencijalne izmjene Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

Od strane **Ljiljane Đondović**, v.d. Menadžera Opštine Pljevlja, postavljeno je pitanje načina formiranja i sastav Partnerskog savjeta za regionalni razvoj.

Nermin Bećirović, Potpredsjednik Opštine Bijelo Polje, takođe je uputio pozitivne komentare na strateški dokument koji je pripremljen i istovremeno potvrdio podatke koji su u toku sastanka istaknuti u dijelu migracija. Ujedno, ukazao je na značajne projekte koji će biti realizovani na nivou opštine u dijelu razvoja ski centara, valorizacije Đalovića pećine kao i veliki potencijal organske proizvodnje u sjevernom regionu.

Sekretar za EU integracije u Zajednici opština Crne Gore, **Darko Mrvaljević**, ukazao je na određene tehničke izmjene koje je neophodno uključiti u okviru dokumenta koji je ocijenjen kao kvalitetan. Takođe, u svom obraćanju posebno je istakao pitanje finansijske održivosti JLS, kao i nedovoljno pažnje odnosno analize sa kojom se pristupa prilikom unaprjeđenja određenih zakonskih rješenja. Naime, iako u određenom broju slučajeva ocjena bude da za izmjene zakonodavnog okvira nije potrebno obezbjeđenje dodatnih sredstava, iste su doprinijele smanjenju prihoda kod pojedinih opština. Dodatno, ukazano je na postojanje velikog broja baza podataka koje više nijesu u funkciji, kao i institucija i agencija, zbog čega je za osnivanje dodatnih Agencija predloženo sprovođenje analize njihove opravdanosti.

Indira Lekić, Načelnik u Direkciji za lokalnu samoupravu u Ministarstvu finansija, upoznala je prisutne u vezi konsultacija koje će između MF, ZO i JLS biti neophodno sprovesti u cilju unaprjeđenja zakonodavnog okvira kojim je definisano finansiranje lokalnih samouprava.

Od strane Savjetnika sekretara za finansijski i ekonomski razvoj u Prijestonici Cetinje, **Ilije Vučković**, takođe je posebno istaknuta neophodnost za dalje unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture i vodosnadbijevanja, potrebne izmjene Zakona o javnim nabavkama, razvoj turizma i ugostiteljstva, izgradnju hotelskih kapaciteta kao i nastavak podrške ka opštinama središnjeg regiona.

Od strane predstavnika MERT i angažovanog konsultanta, u toku Okruglog stola pruženi su povratni odgovori na postavljena pitanja kao i date smjernice odnosno sugestije za prevazilaženje određenih problema koji su posebno istaknuti. Međutim, posebno je ukazano na značaj postojanja funkcionalnog Partnerskog savjeta za regionalni razvoj u okviru kojeg će biti

prilike detaljnije razmotriti ključna pitanja u oblasti regionalnog razvoja. Imajući u vidu da strategija predstavlja horizontalnu politiku koja u širem smislu postavlja okvir za dalji razvoj, na JLS je da u okviru svojih pojedinačnih strateških planova definišu aktivnosti koje će konkretno doprinijeti unaprjeđenju postojećeg stanja u određenoj oblasti. Takođe, ukazano je na značajna sredstva koja su na raspolaganju u okviru EU fondova, koja nijesu u dovoljnoj mjeri iskorišćena zbog čega je i u narednom periodu neophodno raditi na unaprjeđenju kapaciteta. U dijelu diskusije koja je vođena oko izmjena Zakona o finansiranju lokalne samouprave, iako će proces konsultacija pokazati u kojem dijelu je neophodno unaprjeđenje, krajnji cilj trebao bi biti povećanje regionalne konkurentnosti opština i smanjenje korisnika Egalizacionog fonda.

Na kraju, od strane prisutnih zaključeno je da riječ o kvalitetnom strateškom dokumentu, ali i da je kroz zajedničku/međuresornu saradnju centralnog i lokalnog nivoa jedino moguće osigurati njegovu uspješnu implementaciju. Dodatno, naglašeno je da se iako je period trajanja Javne rasprave završen, pozivaju relevantne zainteresovane strane da u slučaju postojanja dodatnih sugestija za unaprjeđenje teksta ovog strateškog dokumenta, iste blagovremeno dostave Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma.

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE dostavljene elektronskim putem

Pored komentara, sugestija i mišljenja o kojima je kao što je prethodno navedeno bilo riječi na Okruglom stolu, u nastavku slijedi sažetak primjedbi, predloga i sugestija koje su dostavljene elektronskim putem na naznačene e-mail adrese predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja:

Redni broj	Lice/Institucija	Primjedba/predlog/sugestija	Odgovor obrađivača
1.	Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Jovan Kostić (e-mail od 16.05.2023. godine)	<p>I) U dijelu 2.2.1. Implementacija lokalnih strategija zapošljavanja, pored JLS uključiti i Zajednicu opština Crne Gore.</p> <p>II) U dijelu 2.2.3. Povećanje mogućnosti za zapošljavanje mladih, u dijelu Ciljna vrijednost 2023 napraviti sljedeće izmjene: 1) "Izmijenjena zakonska rješenja u cilju uvođenja Programa garancija za mlade u Crnoj Gori", preimenovati u "Donošenje plana implementacije Garancije za mlade u Crnoj Gori"; 2) "Digitalizovan sistem razmjene podataka u ZZCG radi jačanja kapaciteta za pružanje usluga", preimenovati u "Sprovođenje aktivnosti na uspostavljanju digitalizovanog sistema razmjene podataka u ZZCG radi jačanja kapaciteta</p>	<p>I) Predlog je prihvaćen. Takođe, imajući u vidu da je riječ o zajedničkoj aktivnosti MRSS i ZZZCG, u periodu do održavanja Okruglog stola, nakon dodatnih konsultacija sa predstavnicima MRSS napravljena je izmjena kod naziva aktivnosti.</p> <p>II) Predlog je prihvaćen. Do održavanja Okruglog stola napravljena je izmjena formulacije kod donošenja plana implementacije „Garancije za mlade“ kao i predložena izmjena kod „digitalizovanog sistema“. U dijelu komentara koji se odnosi na licencirane ustanove, nakon potvrde navedene ciljne vrijednosti sa predstavnikom MP,</p>

	E-mail od 17.05.2023. godine	<p>za pružanje usluga”; 3) Za ciljnu vrijednost "Realizovane planirane aktivnosti na povećanju kapaciteta i broja licenciranih ustanova za veću zapošljivost odraslih" kao ključnog partnera uvrstiti i Ministarstvo prosvjete Crne Gore, kao nadležnu instituciju za licenciranje ustanova obrazovanja.</p> <p>Dodatno, za aktivnost 2.2.3.: Povećanje mogućnosti za zapošljavanje mladih, dodati ključne partnere Zavod za zapošljavanje i Ministarstvo prosvjete.</p>	<p>napravljen je izmjena u skladu sa datom sugestijom.</p> <p>(U vezi gore navedenog, od strane predstavnika MERT-a prema članu RG iz ZZZCG upućen je povratni odgovor 18.05.2023. godine koji se odnosio na izmjene koje su napravljene nakon dostavljenih sugestija ove institucije.</p> <p>Napomena: Komentari koji su dostavljeni odnose se na verzije strategije i AP koje su razmatrane na sastanku RG koji je 30.03.2023. godine, dok je na Javnu raspravu objavljen materijal koji je nakon konsultacija sa relevantnim resorima u međuvremenu dodatno unaprijeđen.)</p>
2.	Ministarstvo javne uprave, Nina Blažić (e-mail od 26.05.2023. godine)	<p>I) U odnosu na aktivnost 3.1.2. Uspostavljanje elektronske registracije preduzeća i poboljšanje digitalizacije javne uprave ukazujemo da ZoPD koji, između ostalog, previđa i postupak registracije preduzeća, je u nadležnosti organa državne uprave nadležnog za finansije (MF), te MJU ne može biti nosilac ove aktivnosti. U nadležnosti MJU nije izrada uputstava i drugih akata za elektronsku registraciju preduzeća. Sa aspekta nadležnosti MJU, ukazujemo da je donijet novi Zakon o elektronskom dokumentu, objavljen u "Službenom listu CG", br. 132/22 od 5.12.2022. godine, a stupio je na snagu 13.12.2022. Donošenjem ovog zakona otklonjenja je ključna barijera za prihvatanje</p>	<p>I) Komentar je razmotren sa aspekta nadležnosti resora. Naime, predmetna aktivnost je na osnovu dostavljenog komentara brisana iz AP za 2023. godinu, dok će definisanje dodatnih aktivnosti u ovoj oblasti biti razmotreno u narednom periodu i posebno prilikom pripreme narednog AP.</p> <p>II) Komentar je razmotren sa aspekta nadležnosti resora. Nakon konsultacija unutar MERT odnosno Direktorata u čijoj nadležnosti je sprovođenje aktivnosti u oblasti turizma, navedena aktivnost je brisana iz AP za 2023. godinu, imajući u vidu inicijativu Ministarstva finansija koja je podržana</p>

		<p>elektronskog dokumenta koja je postojala u ranijem Zakonu. Obveznici ovog zakona dužni su prihvatati elektronski dokument bez ograničenja.</p> <p>II) U odnosu na aktivnost 3.2.3. Unaprjeđenje informacionog sistema za razvoj ruralnog turizma na Sjeveru i indikator rezultata „Povezane institucije i organizacije čiji podaci će doprinijeti kvalitetnom i tačnom obračunu turističkog prometa, kroz integrisani informacioni sistem pretpostavka je da se aktivnost odnosi na razmjenu podataka putem Sistema za elektronsku razmjenu podataka (GSB), budući da su u skladu sa Zakonom o elektronskoj uprave organi (pojam organi je definisan navedenim zakonom) dužni da podatke iz elektronskih registara i informacionih sistema razmjenjuju preko jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka, kojim upravlja MJU. Takođe, potrebno je preciznije definisati aktivnost, kao i navesti koje institucije (registri) će razmjenjivati podatke.</p> <p>U nastavku obraćanja od strane MJU, posebno su citirane odredbe Zakona o elektronskoj upravi.</p>	<p>od MERT, a odnosi se na izradu "E turizma" aplikacija za praćenje turističkog prometa kojim će biti obuhvaćen i ruralni turizam.</p>
3.	Ministarstvo finansija, Indira Lekić (e-mail od 29.05.2023. godine)	<p>I) Za aktivnost 1.1.1. Izmjene Zakona o finansiranju lokalne samouprave, ukazano je na neophodnost postizanja saglasnosti svih nadležnih institucija, odnosno uključivanja svih relevantnih subjekata.</p> <p>II) Za aktivnost 3.3.8. Povećanje izdvajanja za kapitalne projekte u Sjevernom regionu na najmanje 40% ukupnog Kapitalnog budžeta države, predloženo brisanje. Od</p>	<p>I) Komentar razmotren sa aspekta nadležnosti resora. Kao što je ranije navedeno u okviru Izvještaja, u toku Okruglog stola koji je održan, od strane prisutnih predstavnika MF, dat je kratak osvrt na aktivnosti koje su planirane u cilju unaprjeđenja ovog zakonskog rješenja. Imajući u vidu da se u ovom trenutku ne raspolaže sa dovoljno podataka u kojem</p>

		<p>strane MF u 2023. godini planirane su izmjene Odluke o izradi kapitalnog budžeta u drugim sferama, ali ne u dijelu procentualnog izdvajanja po regionima.</p>	<p>dijelu će biti izmjene i dopune predmetnog zakona, navedena aktivnost je brisana iz AP za 2023. godinu. U slučaju da u posmatranom periodu budu realizovane konkretnije aktivnosti u ovom dijelu, iste će biti obuhvaćene Izvještajem o realizaciji AP za 2023, kada će se takođe razmotriti definisanje dodatne aktivnosti u ovom dijelu za naredni AP.</p> <p>II) Predlog je prihvaćen. imajući u vidu da u toku 2023. godine nije planirana realizacija konkretnijih aktivnosti u ovom dijelu, aktivnost je brisana u AP za 2023. godinu, dok će mogućnost definisanja dodatnih aktivnosti u ovom dijelu biti razmotrena u narednom periodu, u toku sprovođenja strateškog dokumenta.</p> <p>Dodatno, u direktnoj komunikaciji sa članom RG, do održavanja Okruglog stola usaglašene su aktivnosti u dijelu: pripreme programa suzbijanja sive ekonomije, brisanje ranije definisane aktivnosti u dijelu neformalne zaposlenosti kao i uvođenja dodatnih poreskih olakšica, dok je razmotreno redefinisane aktivnosti u dijelu parafiskaliteta. Ostavljena je mogućnost definisanja alternativnih aktivnosti u navedenim oblastima, u toku sprovođenja strateškog dokumenta.</p>
--	--	--	--

4.	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Savica Vujičić (e-mail od 29.05.2023. godine)	<p>I) U dijelu aktivnosti 3.1.7. Dalje unaprijeđenje institucionalne infrastrukture za razvoj preduzetništva i inovacija mladih, žena i socijalnog preduzetništva (inkubatori, biznis centri, klubovi preduzeća) napraviti izmjenu kod iznosa, u skladu sa promjenom iznosa Nacionalnog budžeta. Dodatno, UzKP je potrebno dodati kao vodeću instituciju, uz MNTR, jer sredstva iz Kapitalnog budžeta realizuje navedena ustanova.</p> <p>II) U dijelu indikatora učinka SRR 2023-2027 koji je definisan na nivou OC 3.1. Broj biznis centara i centara za saradnju naučno-istraživačke zajednice sa prioritetnim privrednim sektorima, dostavljena je napomena da kada je riječ o MNTR postoje 2 u centralnom region (Nikšić i Podgorica), dok je MERT u okviru projekta koji sprovodi sa UNDP pokrenuo 5 info-biznis centara.</p>	<p>I) Predlog je prihvaćen. na osnovu dostavljene korekcije iznosa, napravljene su potrebne izmjene na nivou predmetne aktivnosti.</p> <p>II) Predlog je prihvaćen. U okviru dokumenta uključeni su dodatno raspoloživi podaci.</p>
----	---	---	---

DIREKTORAT ZA INDUSTRIJSKI I REGIONALNI RAZVOJ

Generalna direktorica
mr Renata Milutinović

Prilog:

- Lista učesnika sa Okruglog stola (30.05.2023. godine, Stara zgrada Vlade),
- Prezentacija Nacrta SRR 2023-2027 i AP za 2023. godinu.